

NIEUWE PRESENTATIE HOOGWATERINFORMATIE MOET KWALITEIT HOOGWATERBESLUITEN VERBETEREN

Dijkbewaking instellen? Evacuëren? Wel of (nog) geen noodoverloopgebieden onder water zetten? Bij het nemen van operationele hoogwaterbesluiten is de kwaliteit van de onderliggende informatie van essentieel belang. Hydrologen, bestuurders en managers van waterschappen zoeken samen met STOWA naar de optimale informatievoorziening bij kritische situaties. Hoe? Vooral door informatie anders te presenteren.

In het verleden hebben zich in Nederland rampen en bijna-rampen voorgedaan bij extreem hoog water. Soms was er paniek en viel het achteraf erg mee. 'Als waterschap hebben we hierbij onze lessen geleerd', zegt Jan Gooijer, hydroloog bij Waterschap Noorderzijlvest. 'Op een gegeven moment was heel het waterschap 's nachts gemobiliseerd. De verwachte regen bereikte echter het stroomgebied niet. De wolken regenden leeg in het IJsselmeer. De bui van kritiek kwam daarna wel aan. Dan is het raadzam dat je de mensen goed kunt uitleggen op basis van welke informatie is besloten tot het instellen van verhoogde paraatheid.'

SPANNEND

Hydrologen bezitten de kennis, bestuurders moeten in kritische situaties uiteindelijk de belangrijke besluiten nemen. Maar wat voor informatie willen die hebben wanneer het spannend wordt? En welke informatie kunnen hydrologen en managers dan hun bestuurders leveren, gegeven alle onzekerheden die zij zo goed kennen, maar voor bestuurders vaak minder inzichtelijk zijn? Welke vorm van informatie leidt tot goed onderbouwde besluiten? In het STOWA-project 'Omgaan met onzekerheden in operationele besluitvorming bij hoogwater' is het afgelopen half jaar gewerkt aan een nieuwe manier van presenteren van verwachtingen die de kwaliteit van besluiten moet verbeteren.

WAARSCHIJNLIJKHEDEN

Deze nieuwe manier van presenteren houdt in dat een beslissingsondersteunend systeem niet meer een exacte voorspelling geeft in de trant van 'volgens de verwachting wordt om 3.00 uur vannacht het eerste, tweede of derde alarmniveau overschreden'. In plaats daarvan levert het systeem een figuur, een plaatje waaruit af te lezen is met welke waarschijnlijkheden bepaalde situaties zich kunnen gaan voordoen. Hierop baseren crisismanagers en bestuurders uiteindelijk hun besluiten. Het plaatje toont een bepaalde bandbreedte van mogelijke ontwikkelingen van het peil, met daaraan gekoppeld de kans op deze ontwikkeling. Anders gezegd: het plaatje geeft een tendens aan en brengt tegelijk de daarmee samenhangende onzekerheden in verwachte waterstanden in beeld. Bij het waterschap Noorderzijlvest gaan bestuurders, managers en hydrologen binnenkort in een pilot 'droog' oefenen met dit nieuwe type informatie, door een hoogwatersituatie uit het verleden na te bootsen. De hydrologen voeden hun bestuurders en managers met het nieuwe type informatie. Achteraf wordt in een evaluatie bekeken tot welke besluiten dit heeft geleid.

REALISTISCHER

Een voordeel van de nieuwe manier van presenteren is om te beginnen dat het geschetste beeld realistischer is, aldus hydroloog Jan Gooijer van Waterschap Noorderzijlvest. De

Jan Gooijer

STOWA EN RWS WATERDIENST NEMEN INITIATIEF VOOR DATAPROTOCOL WATERMODELINSTRUMENTEN

weersomstandigheden op een locatie zijn volgens hem nooit exact te voorspellen, en in de reactie van een watersysteem dat onder druk staat, zitten altijd onzekerheden. Dan kan je deze onzekerheden maar beter in beeld hebben en betrekken in de beslissing. Tweede voordeel is dat de verantwoordelijkheid voor een beslissing komt te liggen waar deze hoort. Het nieuwe plaatje laat bijvoorbeeld zien dat er een kans van 20 procent bestaat op een hoger peil of zelfs een calamiteit. Managers en bestuurders moeten deze kans afwegen tegen de impact en de kosten van maatregelen en de gevolgen voor de maatschappij als het minst gunstige scenario bewaarheid wordt. Het derde voordeel betreft de verantwoording achteraf. Die is veel transparanter.

ORGANISATORISCHE IMPLICATIES

Dijkgraaf Henk van 't Land van Waterschap Noorderzijlvest waar de pilot gaat plaatsvinden, verwacht veel van het nieuwe type informatievoorziening in de praktijk: 'Wij denken dat wij ons door een geavanceerder beslissingsondersteunend systeem beter op hoogwatersituaties kunnen instellen. Vroeger gold gechargeerd: we wachten tot het zover is, en dan rukken we ineens uit met alles wat we hebben. Met dit nieuwe systeem kunnen we sterker dan we nu al doen, gefaseerd reageren op dreigingen. Dat past in mijn optiek van modern management. Je wordt beter in staat gesteld om de organisatie gradueel op te schalen, en op het goede moment ook weer af te bouwen als de verwachtingen aangeven dat het mee gaat vallen.'

'Achteraf verantwoordend hoort bij het totale concept. Tegenwoordig zijn meningen niet meer in de hand te houden, via sociale media is razendsnel een oordeel geveld. Je moet als overheid telkens een goed verhaal hebben. Daarom gaan we nu ook droog oefenen. Leden van ons bestuur worden bij de pilot betrokken. Zo werken we aan *finetuning*. Op basis daarvan stellen we onze draaiboeken bij.'

Begin 2012 zal er een symposium plaatsvinden over dit onderwerp. Dan zullen de ervaringen van Noorderzijlvest met het nieuwe informatiesysteem worden gepresenteerd. Wilt u meer weten over het project, dan kunt u contact opnemen met Jan Gooijer, Waterschap Noorderzijlvest, tel. 050 304 89 11.

STOWA en RWS Waterdienst nemen het initiatief om samen met het Informatiehuis Water een zogenaamd dataprotocol te ontwikkelen voor watermodelinstrumenten. Op die manier worden data uniformer en gaat er veel minder tijd en energie zitten in het opvragen, uitwisselen, controleren en eventueel converteren van data. Dit levert naar verwachting een flinke doelmatigheidswinst op. De aanleiding vormt de door STOWA uitgevoerde regionale toetsing van het Nationaal Hydrologisch Modelinstrumentarium NHI.

Om inzicht te krijgen in toekomstige wateropgaven ontwikkelen het Rijk en de waterschappen momenteel allerlei modelinstrumenten, waaronder het NHI. STOWA heeft de uitkomsten van het NHI getoetst aan regionale hydrologische waarnemingen. Hieruit kwam naar voren dat de modeluitkomsten en de regionale data soms flink uit elkaar lopen. De resultaten van de toetsing hebben al tot de nodige verbeteringen geleid.

Eén van de aanbevelingen is om regionale data te gaan implementeren in de volgende versie van het NHI, versie 3.0 (oktober 2012). Dit gaat de komende periode gebeuren. De STOWA Adviesgroep Watersysteemanalyse, met vertegenwoordigers van de waterschappen en Rijkswaterstaat, heeft in dit verband tevens aanbevolen een dataprotocol te ontwikkelen, om inputdata voor watermodelinstrumenten te uniformeren. Niet alleen voor het NHI, maar ook voor door waterschappen zelf gebruikte modellen. STOWA en Rijkswaterstaat Waterdienst hebben daar samen met het Informatiehuis Water nu dus het initiatief voor genomen. Ze hebben hier een voorstel voor neergelegd bij het bestuurlijk overleg dat de Unie en Rijkswaterstaat voeren in het kader van de operatie 'Storm'. De deelnemers aan dit overleg hebben volmondig met dit voorstel ingestemd.

